

Ustvarjal je realistična in fantazijska dela. Po zelo osebnem načinu izražanja je nezamenljivo prepoznaven. Njegova fantastika je tako nenavadna, da je pravzaprav enkratna v nemški otroški literaturi. Veliko svojih knjig je sam ilustriral in tako ob be-

sedilih ustregel otroškim generacijam, ki si želijo slik, a jih tudi znajo gledati. Njegove knjige so prevedene v celo vrsto jezikov in je zanje prejel številne nagrade.

Darja Kramberger

ŠVEDSKI INŠTITUT ZA MLADINSKO KNJIŽEVNOST (Svenska barnboksintitutet, Stockholm)

Švedski inštitut za mladinsko književnost je dokumentacijski in informacijski center za mladinsko književnost (tukaj je mišljena književnost tako za otroke kot za mladino) na Švedskem in za švedsko mladinsko književnost v tujini. Ustanovili so ga leta 1965, deluje pa od leta 1969. Inštitut je organiziran kot ustanova s petimi udeleženci, to so: mesto Stockholm, ki ga predstavlja Mestni knjižnični odbor, Zveza švedskih založnikov, Stockholmska univerza, Sekcija mladinskih pisateljev pri Zvezi švedskih pisateljev in Zveza švedskih ilustratorjev. Predsedujočega imenuje vlada, ki tudi v glavnem financira dejavnosti inštituta. Za dodatno podporo skrbi mesto Stockholm in okrajni svet. Od leta 1989 je inštitut pod nadzorom Kraljeve knjižnice. Kot določa ustanovna listina, so temeljne naloge inštituta, da:

– zbira, popisuje in hrani knjige za otroke, tiskane na Švedskem in, kolikor je mogoče, tudi švedske knjige za otroke, prevedene v druge jezike,

– ustvari znanstveno in referenčno knjižnico za objektivni in neomejen študij mladinske književnosti na Švedskem,

– si prizadeva za razširjeno izobraževanje in raziskovalno delo na področju mladinske književnosti.

Švedski inštitut za mladinsko književnost nudi usluge raziskovalcem, študentom, založnikom, novinarjem, pisateljem, ilustratorjem in vsem, ki jih poklicno ali kako drugače zanima mladinska knji-

ževnost. Inštitut nima dejavnosti za otroke.

Daleč največjo skupino uporabnikov predstavljajo študenti z univerz, učiteljišča itd. Raste tudi število novinarjev, založnikov in drugih skupin strokovnjakov.

Inštitut je nastanjen v središču Stockholma in ima knjižnico, odprto za javnost, in ločeno čitalnico.

Leta 1990 so osebje inštituta sestavljali direktor, tajnik-informator, dva bibliotekarja, knjižničar in tajnik. Od leta 1989 je odprto tudi delovno mesto (ne za polni delovni čas) literarnega pedagoga, specialista za mladinsko književnost v vzgoji. To delovno mesto financira zasebna fundacija, ki jo je ustanovila Astrid Lindgren. Prva direktorica inštituta je bila Mary Orvig, ki jo je leta 1983 nasledila Sonja Svensson.

Dokumentacija

Temelj dela inštituta tvorita dve ločeni knjižni zbirki:

Zbirka knjig za otroke vsebuje knjige za otroke, ki so izšle na Švedskem, in sicer izvirna švedska dela in dela, prevedena v švedščino. Od leta 1967 dalje je zastopana celotna švedska produkcija, tudi doba od 1930 do 1967 je skoraj popolno zastopana. Zaloge iz let pred 1930 in še posebej pred 1900 so se zelo dopolnile v 80-ih letih po zaslugi številnih velikodušnih daril. Zbirka knjig za otroke vsebuje tudi prevedena dela švedskih avtorjev.

Stripi, učbeniki in pesmarice z notami niso v zbirki, ker so za to gradivo zadolžene druge ustanove na Švedskem.

Zbirka znanstvenega gradiva je med največjimi te vrste v Evropi in vsebuje dela, ki obravnavajo knjige za otroke in druge predmete, ki so nepogrešljivi pri študiju mladinske književnosti. Zbirko določa interdisciplinaren pristop. Tako so razen zgodovine književnosti in umetnosti vključene vanjo tudi sociološke, vzgojne in psihološke znanstvene panoge, pa tudi strokovna dela v angleškem, nemškem in skandinavskih jezikih, zastopana pa so tudi dela iz romanskega in vzhodnoevropskega prostora.

Inštitut naroča več kot 130 strokovnih časopisov in od leta 1984 vodi seznam razprav in člankov trajne vrednosti po geslih, ki jih sam izdeluje.

Zbirka časopisnih izrezkov vsebuje ocene in članke s področja mladinske književnosti in sorodnih ved.

Rokopisov in drugega arhivskega gradiva inštitut načelno ne zbira.

Inštitut navadno dobiva švedsko gradivo od založb brezplačno, medtem ko mora splošne priročnike in večino tujih del kupovati. Zbirke so dostopne v skladu z običajnimi načeli knjižnične službe. Sekundarna literatura je za izposajo, medtem ko so knjige za otroke arhivska zbirka in jih je mogoče uporabljati samo v knjižnici. Razširjena referenčna služba nudi informacije po telefonu ali po pošti tudi v mednarodnem merilu.

Informiranje

Ob vsakodnevem dajanju informacij posameznikom ob obisku, po telefonu ali po pošti, je pomemben del informacijske dejavnosti inštituta tudi sodelovanje z drugimi švedskimi ustanovami, ki se ukvarjajo z mladinsko književnostjo. Inštitut, sam ali v sodelovanju z drugimi organizacijami, pripravlja tečaje, seminarje in konference s področja mladinske književnosti.

V skladu s predpisi je inštitut kot ustanova nacionalnega pomena zadolžen za mednarodne stike na tem področju. Tako so centri za mladinsko književnost v Skandinaviji in drugih deželah njegovi občasni partnerji v različnih skupnih projektih.

Švedski inštitut za mladinsko književnost je član Zveze švedskih knjižnic, Švedske sekcije IBBY, ustanovni član IFLE, delavci inštituta pa so individualni člani v različnih organizacijah, tako da ima inštitut direktno povezavo z vsemi nacionalnimi in tudi z vrsto mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo z delom na področju mladinske književnosti. Nekaj časa je bil pri njem tudi sedež sekretariata Mednarodne zveze za raziskovanje mladinske književnosti IRSCL (International Research Society for Children's Literature), obe ravnateljici pa sta bili članici njenega upravnega odbora. Vztrajno naraščajočemu številu strokovnjakov iz tujine pomeni inštitut vrata za vstop na področje mladinske književnosti na Švedskem, vendar je potrebno poudariti, da inštitut ne opravlja svetovalne vloge glede prevodov.

Švedske knjige za otroke imajo v tujini velik ugled, zato prihaja na inštitut mnogo vprašanj v zvezi s švedskimi pisatelji in ilustratorji kot tudi prošenj za sodelovanje pri mednarodnih razstavah in drugih dogodkih. Tovrstne dejavnosti inštitut navadno organizira skupaj s Švedskim inštitutom za kulturno izmenjavo.

Inštitut redno sprejema skupine študentov mladinske književnosti na različnih stopnjah in strokovnjake, ki delajo na tem področju, jih seznanja z delom inštituta in jim nudi splošne informacije o stanju mladinske književnosti na Švedskem.

Inštitut organizira tudi prireditve za širšo javnost. S podporo švedskih založnikov ga je obiskalo že več mednarodno priznanih pisateljev, kot so: Lloyd Alexander, Aidan Chambers, Leon Garfield, Irina Koršunova, Ursula LeGuin, Gudrun Mebs, Lygia Bojunga Nunes, Philippa Pearce, Benno Pludra in Bjarne Reuter, ki so brali in imeli tiskovne konference. Dvo-

rano knjižnice uporabljata inštitut tudi za take prireditve, kot so slovesnosti ob podelitvah nagrad, javne razprave itd.

Švedske knjige za otroke tekočega leta so redno razstavljene, dva založnika pa imata možnost, da razstavljata izbore svojih najnovejših naslovov.

Stalna zgodovinska razstava je v sobi, imenovani po Lennartu Hellsingu, enem najuglednejših švedskih pesnikov za otroke, ki je inštitutu daroval veliko zbirko zgodovinske vrednosti.

Inštitut pripravlja tudi obsežne razstave tudi v sodelovanju z drugimi ustanovami.

Publiciranje

Inštitut od leta 1977 izdaja glasilo *Barnboken: Svenska barnboksintitutets tidskrift*

(Knjige za otroke), ki izhaja dvakrat na leto. Vsebuje poročila o dejavnostih inštituta kot tudi preglede in ocene strokovnih del, razprave in članke. Še posebno pozornost posveča najnovejšim izledkom na področju mladinske književnosti v Skandinaviji. Med švedskimi časopisi s področja otroške kulture je *Barnboken* tisti, ki goji znanstveni in raziskovalni pristop. Od leta 1981 ima tudi povzetek v angleščini.

Serijska *Znanstvena dela pri Švedskem inštitutu za mladinsko književnost* izhaja v sodelovanju z različnimi švedskimi založniki. Serija vsebuje monografije in raziskave s področja mladinske književnosti. V njej je izšla večina švedskih doktorskih disertacij o mladinski književnosti, ki imajo vse povzetke v angleškem ali nemškem jeziku.

Breda Mahkota

KATEGORIJE KNJIG ZA PRIZADETE OTROKE

Dokumentacijski knjižni center IBBY za prizadete otroke v Oslu, ki v mednarodnem merilu zbira in hrani knjige za prizadete otroke, pripravlja tudi katalog z anotiranimi seznama teh knjig. Pripravljenci kataloga pri izbiri knjig upoštevajo predvsem duševno prizadete otroke, otroke s poškodbami vida, slušno prizadete in otroke z več prizadetostmi. Ti otroci so večkrat tudi govorno prizadeti, kar je posledica njihove osnovne prizadetosti. Izbor ne vsebuje literature, namenjene neprizadetim otrokom z jezikovnimi težavami ali splošnimi bralnimi težavami. Izbrane knjige pa so lahko primerne za kate-regakoli otroka, ki potrebuje vzpodbudo pri razvijanju svojih jezikovnih in bralnih sposobnosti.

Mnogo prizadetih otrok lahko uporablja običajne slikanice, če te ustrezajo posebnim potrebam. Tovrstne knjige predstav-

ljajo bazo knjižne zaloge za veliko število prizadetih otrok. Pomembno je tudi dejstvo, da jih lahko skupaj uporabljajo prizadeti in neprizadeti otroci.

Vendar pa veliko prizadetih otrok teh običajnih knjig ne more uporabljati, zato potrebujejo posebej pripravljene oziroma oblikovane knjige. Teh pa je v mednarodnem merilu razmeroma malo.

Katalog nas seznanja s splošnimi in posebnimi ali prirejenimi knjigami, knjižnemu gradivu pa je dodanih še nekaj primerov neknjižnega gradiva. Poseben poudarek je namenjen slikanicam. Knjige so izbrane po literarnih in umetniških standardih in po kvaliteti vzpodbud za razvijanje jezika ter bralnih sposobnosti.

Knjige v katalogu so razvrščene po kategorijah in so anotirane. Vsaka od teh kategorij je predstavljena z uvodnim komentarjem.